

Podplukovník Ing. Petr Ryp

Informační proces jako součást systému velení a řízení

Část 2

**VOJENSKÉ
UMĚNÍ**

Informační proces na taktickém stupni

Úvodem je potřebné se zmínit o pojmech velení a řízení, tak jak jsou chápány v NATO. Pod pojmem taktický stupeň se rozumí veškeré organizační úrovně až po sbor včetně. Velení je ve vojenské terminologii NATO považováno za válečné umění v oblasti působnosti velitele, řízení za válečnou vědu patřící do oblasti působení štábu. Na základě těchto informací velení zahrnuje:

- přijímání informací,
- schopnost poznávání procesu toku informací,
- analytické schopnosti velitele a štábu,
- schopnost představivosti budoucích závěrů,
- formulace plánů bojové činnosti,
- výběr kritických hodnot času a míst,
- stanovení důležitosti úkolů,
- hodnocení rizik,
- proces rozhodování a formulace cílů.

Velitel využívá všech těchto aspektů k vedení a řízení svých podřízených ke splnění stanovených cílů.

Na druhé straně řízení znamená:

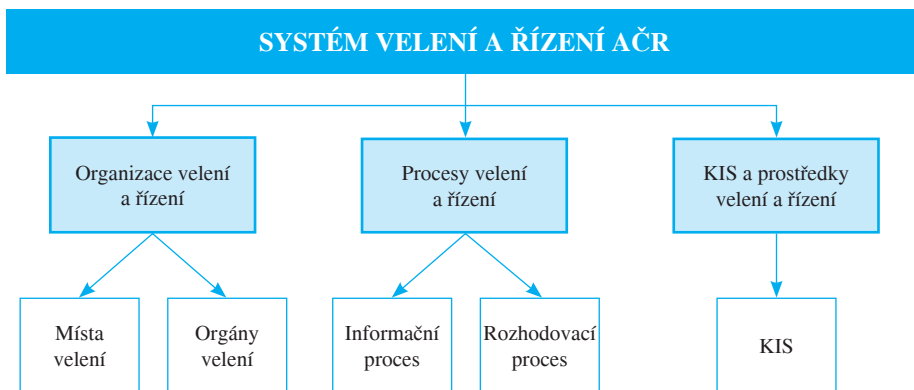
- záznam veškerých nařízení,
- identifikaci variant na základě vstupních výpočtů,
- opravy odchylek od zamýšleného postupu,
- kalkulaci požadavků,
- srovnání, analýzy a hlášení.

Řízení je v širším rámci v mezích odpovědnosti štábu a považuje se více za empirický proces.

Nyní se vrátíme k samotnému informačnímu procesu na taktickém stupni. Pokud chceme začít popisovat informační procesy, bylo nejprve nutné vymezit základní pojmový aparát. (Tento byl vymezen v části 1 předchozího článku „Informační proces jako součást systému velení a řízení – část 1“ pozn. autora). Prvky systému velení a řízení jsou znázorněny na obrázku číslo 1.

Proces Command and Control (proces velení a řízení – C2) může být definován jako schopnost zjistit, co je potřeba na základě vzniklé situace udělat proto, aby bylo možné provést efektivní akce. Jedná se o proces dynamický.

S využitím dovedností příslušníků štábu, dovedností podřízených velitelů a tzv. standardizovaných operačních postupů (SOP - Standard Operating Procedures) musí být velitel schopen efektivně, správně a v požadovaném čase rozhodnout o způsobu plnění stanoveného úkolu.

Obr. 1: Prvky systému C2

Základní požadovanou funkcí procesu C2 je vytvoření takových schopností, které umožní velení a řízení v celém spektru vojenských operací.

Velitel se svým štábem používá pro rozhodovací proces základní metody: monitorování a sběr dat, provedení a vyhodnocování průběhu jednotlivých akcí, analýzu a zobecnění misí.

Počet velitelských rozhodnutí představuje stejný počet základních C2 procesů, které jsou prováděny souběžně. Aby byl proces C2 efektivní, musí být rychlejší než rozhodovací proces nepřítele.

Systém C2 obsahuje prostředky, které umožňují koordinaci a synchronizaci jednotlivých rozhodnutí velitele s cílem dosáhnout požadovaných efektů tak, jak je definováno v jeho zámyslu.

Úroveň schopnosti jednotlivců velet a řídit v podmínkách krizové situace je odrazem úrovně výchovy a výcviku velitelů.

Velitel provádí velení a řízení prostřednictvím souboru personálních funkcí, vybavení, komunikací, prostředků a procedur plánování, přímého řízení, koordinování a řízení sil při uskutečňování operací či misí. Všeobecnou zásadou je vytvořit veliteli takové podmínky, které mu prostřednictvím funkcí C2 umožní zjistit co je potřeba v konkrétní situaci udělat proto, aby bylo možné provést taková opatření, která povedou k dosažení požadovaného efektu.

Velitel provádí rozhodnutí na základě ujasnění situace. To zahrnuje dokonalou znalost operačního prostředí a pochopení jednotlivých vazeb mezi nepřítelem, vlastními silami a spojenci. Limitujícím faktorem je čas vyčleněný pro provedení rozhodnutí a první akci. Systém C2 obsahuje lidské, technologické a organizační schopnosti podporující rozhodovací proces velitele.

Systém C2 musí mít tyto základní funkce (schopnosti):

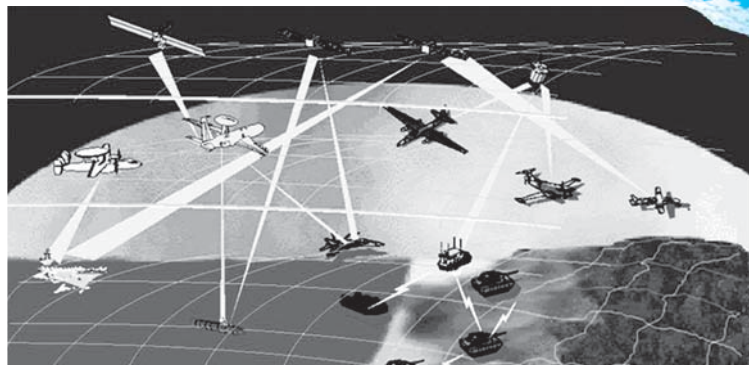
- **monitorování a sběr dat o situaci** (monitor and collect data on the situation),
- **pochopení situace** (develop an understanding of the situation),
- **ujasnění záměru a výběr vhodné varianty** (develop a course(s) of action and select one),
- **vytvoření plánu** (develop a plan to execute the selected course of action),

- **provedení plánu** (execute the plan, to include providing direction and leadership to subordinates),
- **monitorování průběhu akce**, popř. přijetí dalších opatření je-li to nezbytné (monitor execution of the plan and adapt as necessary).

Závěrem lze říci, že velitel si vytváří počáteční obraz situace, neboli dojem z operačního prostředí na základě pozorování situace a organizuje sběr různých typů informací z rozdílných zdrojů. Ty tvoří různé druhy zpravodajských zdrojů poskytujících utajované a neutajované informace. Nejdříve jde tedy o sběr informací, na jejichž základě si velitel vytváří první dojem o situaci. Postupně dává tyto informace do vzájemného kontextu a ujasňuje si představu o vytvoření záměru. Tento kontext je vytvářen vzorci dedukujícími interakce mezi různými faktory operačního prostředí. Tyto vzorce jsou výsledkem kombinace zkušeností velitele a jeho vlastní intuicí. Usnadňují veliteli logicky a srozumitelně uspořádat různorodé informace tak, aby byl schopen jednodušeji a rychleji vyhodnotit situaci, ujasnit si záměr a přijmout rozhodnutí k provedení akce. Velitel řídí uskutečňování svého rozhodnutí vydáváním prováděcích pokynů zpravidla ve formě rozkazů a nařízení. V průběhu tohoto procesu současně přijímá informace od podřízených a podpůrných sil (zpětná vazba). Takový informační tok vytváří prostředí vzájemného ovlivňování mezi velitelem a podřízenými silami. Organizace informačního toku na BÚU a PrÚU je znázorněna schematicky na obrázcích 2 a 3.

Informační proces v prostředí podporované sítěmi (NEC-Network Enabled Capability)

Úvodem této části článku je nutno se zmínit o samotném pojmu NEC. Plné znění v anglickém jazyce je „Network Enabled Capability“, což do češtiny můžeme přeložit jako „integrované prostředí podporované sítěmi“. NEC můžeme definovat jako koncept, který popisuje kombinaci strategie, taktik, technik, procedur a organizačních aspektů, umožňující jednotkám, jež jsou propojeny informační infrastrukturou, dosažení rozhodující převahy. (Možné schéma informačních procesů v prostředí NEC je znázorněno na obrázku 4.)

Obr. 4: Informační procesy

Vhodnou aplikací tohoto konceptu můžeme výrazně zvýšit schopnosti ozbrojených sil ČR (OS ČR). OS ČR by měly být schopny pružněji reagovat, zvýšit svoji adaptabilitu a čelit tak především hrozbám asymetrickým a méně předvídatelným.

Základním cílem budování NEC je vytvořit schopnost OS ČR k efektivní účasti v plném spektru možných současných a hlavně budoucích aliančních (nebo EU) operací.

Očekávanými efekty vybudování NEC budou:

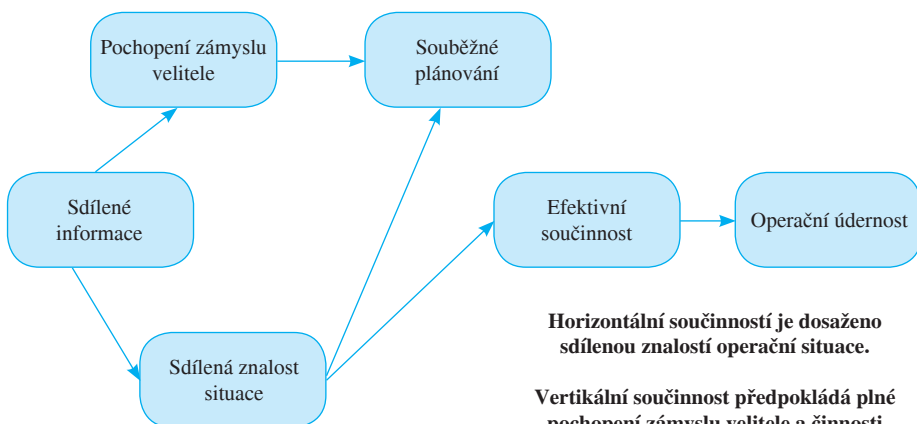
- a) dosažení informační převahy propojením všech operačních entit (senzorů, prostředků velení a řízení a prostředků působení na protivníka) do jednotné sítě umožňující zlepšené sdílení informací,
- b) dosažení převahy v procesu rozhodování sdílením informací a sdíleným pochopením situace,
- c) dosažením převahy v operační efektivnosti.

V současné době se pojem NEC stává klíčovým souslovím, dokonce můžeme říci zakládáním mnoha prezentací a dokumentů publikovaných na nejrůznějších úrovních. NEC je především zacíleno do oblasti C4 (Command and Control, Communication and Computers) systémů a bude poskytovat komunikační a informační prostředí (KIPr) pro včasnou výměnu zabezpečené informace mezi senzory, velícím personálem a zbraňovým systémem (viz obrázek 4). Zmiňované KIPr bude souvisle propojené, s požadovanou odezvou, robustní, integrované a zajišťující efektivnější informační procesy, které budou základem pro rozhodovací proces za účelem dosažení převahy v rozhodování (obrázek 5).

KIPr zajistí:

- včasné zabezpečené zpracování informací (tj. jejich sběr, syntézu, analýzu, uložení a samozřejmě sdílení),
- propojení senzorů, velícího personálu a zbraňových systémů s důrazem na mnohonárodní ozbrojené síly a vládní i nevládní agentury ve spolupracujícím prostředí.

Charakteristika velení a informačního toku

Obr. 5: Charakteristika informačních procesů v NEC

Závěrem této kapitoly lze říci, že budování NEC je jedním ze základních předpokladů pro další zvyšování klíčových operačních schopností (dostupnost sil, efektivní zpravodajská služba, rozmístitelnost a mobilita, účinnost nasazení, efektivní systém velení, řízení a spojení, udržitelnost, odolnost a ochrana sil) a v konečném důsledku naplnění ambicí OS ČR.

Vybudování integrovaného prostředí podporované sítěmi (Network Enabled Capability – NEC) v ozbrojených silách ČR se stalo jedním z důležitých úkolů Transformace resortu MO na základě usnesení vlády ze dne 22. října 2007 a Směrnice ministryně obrany pro rozvoj a činnost resortu MO na období 2009-2014.

Použitá literatura:

- HANOUSEK, M. *Teoretické základy rozhodovacího procesu velitelů a štábů v armádách NATO*. Dostupné na www.army.cz/avis/vojenske_rozhledy/1998_4/hanousek.htm.
- Informační podpora v resortu obrany*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2006. ISBN 80-7278-375-0.
- Informační management v bezpečnostních složkách*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2008. ISBN 978-80-7278-460-8.
- Network Enabled Capability v ozbrojených silách ČR*. Výroční zpráva o stavu budování NEC v OS ČR za rok 2007 (výchozí). Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2007
- Velení řízení v operacích*. Vyškov: Správa doktrín, Ředitelství Výcviku a doktrín, 2006. Pub-53-01-1.
- Velení a řízení spojeneckých pozemních sil podle zásad doktríny NATO AJP-3.2.2*. Vyškov: Správa doktrín, Ředitelství Výcviku a doktrín, 2007. Pub-100-53-01.
- Velení a řízení ve vzdušných silách AČR*. Vyškov: Správa doktrín, Ředitelství Výcviku a doktrín, 2007. Pub-53-20-02.
- Velení a řízení v prostředí NEC*. Vojensko-odborná konference. 6. října 2005. Brno: ÚSS UO Brno, 2005. ISBN 80-7231-028-3.
- Velení a řízení v prostředí NEC-III*. Vojensko-odborná konference. 20. června 2006. Brno: ÚSS UO Brno, 2006. ISBN 80-7231-151-4.
- Informační věk, informační společnost a vojenství*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2007. ISBN 978-80-7278-379-3.

Zkratky k článku:

zkratka	význam
BALO	brigádní styčný důstojník letectva
CIMIC	civilně vojenská spolupráce
č ZMV	četa záložního místa velení
čbpzp	četa bezpilotních průzkumných prostředků
črchbo	četa radiační, chemické a biologické ochrany
čVP	četa vojenské policie
KIP	komunikační a informační podpora
KIS	komunikační a informační systémy
Impr	lehký mechanizovaný prapor
min bat	minometná baterie
mpr	mechanizovaný prapor

mr	mechanizovaná rota
NŠ	náčelník štábu
odřad plo	odřad protiletadlové ochrany
plč	protiletadlová četa
pr NSE	prapor NSE (národní podpůrný prvek)
provč	provozní četa
provdr	provozní družstvo
PSYOPS	psychologické operace
pz	průzkumná rota
pzč	průzkumná četa
pzr	průzkumná rota
r EB	rota elektronického boje
r NSE	rota NSE (národní podpůrný prvek)
r VP	rota vojenské policie
r zab	rota zabezpečení
rlog	rota logistiky
rrchbo	rota radiační, chemické a biologické ochrany
smdo	smíšený dělostřelecký oddíl
spojč	spojovací četa
spojr	spojovací rota
stanice PPS	stanice polního poštovního spojení
TMV	taktické místo velení
Vrtul	vrtulníky
VzMV	vzdušné místo velení
VzS	vzdušné síly
Zdrav prostř	zdravotnické prostředky
zdrav r	zdravotnická rota
ZMV	záložní místo velení
žč	ženižijní četa
žmr	ženižijně mechanizovaná rota